A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2019. október 3.*

„Előzetes döntéshozatal – A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség – Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – A szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jog – A társasági jognak a Római Egyezmény és az 593/2008/EK rendelet (»Róma I«) hatálya alóli kizártsága – A vállalkozó és a fogyasztó között kötött, kizárólag kültagi részesedés kezelésére irányuló vagyonkezelési szerződés”

A C-272/18. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet az Oberster Gerichtshof (legfelsőbb bíróság, Ausztria) a Bírósághoz 2018. április 20-án érkezett, 2018. március 28-i határozatával terjesztett elő

a **Verein für Konsumenteninformation**

és

a **TVP Treuhand- und Verwaltungsgesellschaft für Publikumsfonds mbH & Co KG**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: J.-C. Bonichot tanácselnök, C. Toader, A. Rosas, L. Bay Larsen és M. Safjan (előadó) bírák,

főtanácsnok: H. Saugmandsgaard Øe,

hivatalvezető: D. Dittert egységvezető,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2019. február 27-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Verein für Konsumenteninformation képviseletében S. Schumacher Rechtsanwalt,

– a TVP Treuhand- und Verwaltungsgesellschaft für Publikumsfonds mbH & Co KG képviseletében C. Kux, G. Eckert és I. Haiderer Rechtsanwälte,

– az Európai Bizottság képviseletében M. Wilderspin, M. Wasmeier és C. Valero, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2019. szeptember 5-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

* Az eljárás nyelve: német.

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 1980. június 19-én Rómában aláírásra megnyitott egyezmény (HL 1980. L 266., 1. o.; magyar nyelven: HL 2005. C 169., 10. o.; kihirdette: a 2006. évi XXVIII. törvény; a továbbiakban: Római Egyezmény) 1. cikke (2) bekezdése e) pontjának és 5. cikke (4) bekezdése b) pontjának, továbbá a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 2008. június 17-i 593/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet („Róma I”) (HL 2008. L 177., 6. o.; helyesbítés: HL 2009. L 309., 87. o.; a továbbiakban: „Róma I” rendelet) 1. cikke (2) bekezdése f) pontjának és 6. cikke (4) bekezdése b) pontjának, valamint a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.) 3. cikke (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a Verein für Konsumenteninformation (fogyasztótájékoztatási egyesület, Ausztria; a továbbiakban: VKI) és a TVP Treuhand- und Verwaltungsgesellschaft für Publikumsfonds mbH & Co KG (a továbbiakban: TVP) német jog szerinti társaság között, az utóbbi által magánbefektetőkkel kötött szerződésekben alkalmazott jogválasztási kikötés jogszerűségével kapcsolatban folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

A Római Egyezmény

3 A Római Egyezménynek „Az egyezmény hatálya” című 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Ezen egyezmény rendelkezéseit kell alkalmazni a szerződéses kötelezettségekre minden olyan helyzetben, amikor különböző országok jogai között kell választani.

(2) E rendelkezéseket nem lehet alkalmazni az alábbiak esetében:

[…]

e) a társasági jogot, az egyesületi jogot, valamint a jogi személyekre vonatkozó jogot érintő kérdések, mint például a társaságok, egyesületek és más jogi személyek bejegyzés útján vagy más módon történő létrehozása, jogképessége, belső szervezete és működése vagy feloszlása, valamint a társasági tagok és a tisztségviselők jogszabályon alapuló személyes felelőssége a társaság, az egyesület, illetve a jogi személy kötelezettségeiért;

[…]”

4 Ezen egyezmény „Fogyasztói szerződések” című 5. cikke szerint:

„(1) E cikk azon szerződésekre vonatkozik, amelyek tárgya áruk szállítása vagy szolgáltatások nyújtása egy személy (»a fogyasztó«) részére, annak szakmai vagy üzleti tevékenységén kívüli célra, továbbá azon szerződésekre, amelyek az ilyen ügyletek finanszírozására irányulnak.

(2) A 3. cikk rendelkezései ellenére, a felek jogválasztása nem eredményezheti azt, hogy a fogyasztót megfosztják azon ország jogának kötelező szabályai által biztosított védelemtől, ahol szokásos tartózkodási helye található, amennyiben:

– ezen országban a szerződés megkötését kifejezetten neki címzett ajánlat vagy reklám előzte meg, és a fogyasztó ezen országban a maga részéről az összes szükséges lépést megtette a szerződés megkötése érdekében, vagy

– a másik fél vagy annak képviselője a fogyasztó megrendelését ezen országban vette át, vagy

– a szerződés áruk eladására irányul, és a fogyasztó ezen országból egy másik országba utazott, és ott adta le megrendelését, feltéve hogy a fogyasztó utazását az eladó szervezte meg a fogyasztó vásárlásra való ösztönzése céljából.

(3) A 4. cikk rendelkezései ellenére, az e cikk hatálya alá tartozó szerződésekre – a 3. cikk szerinti jogválasztás hiányában – azon ország joga irányadó, amelyben a fogyasztó szokásos tartózkodási helye található, ha a szerződést az e cikk (2) bekezdésében leírt körülmények között kötik meg.

(4) Ez a cikk nem vonatkozik az alábbiakra:

[…]

b) szolgáltatás nyújtására irányuló szerződések, ha a szolgáltatást a fogyasztó számára kizárólag a szokásos tartózkodási helye szerinti országtól eltérő országban nyújtják.

[…]”

A „Róma I” rendelet

5 A „Róma I” rendelet (7) és (25) preambulumbekezdésének szövege a következő:

„(7) E rendelet tárgyi hatályának és rendelkezéseinek összhangban kell lenniük a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelettel (»Brüsszel I«) [HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.; helyesbítések: HL 2006. L 242., 6. o.; HL 2011. L 124., 47. o.], valamint a szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló, 2007. július 11-i 864/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel (»Róma II«) [HL 2007. L 199., 40. o.; helyesbítés: HL 2016. L 39., 63. o.].

[…]

(25) A fogyasztók védelmére a szokásos tartózkodási hely szerinti ország olyan szabályainak kell vonatkozniuk, amelyektől megállapodás útján nem lehet eltérni, feltéve, hogy a fogyasztói szerződés a vállalkozónak abban az országban folytatott üzleti vagy szakmai tevékenysége alapján jött létre. […]”

6 E rendelet „Hatály” című 1. cikke kimondja:

„(1) Ezt a rendeletet szerződéses kötelezettségekre kell alkalmazni polgári és kereskedelmi ügyekben olyan helyzetekben, amikor különböző országok joga között kell választani.

E rendelet nem alkalmazható különösen az adó-, vám- és közigazgatási ügyekre.

(2) E rendelet hatálya nem terjed ki a következőkre:

[…]

f) a társasági jogot, valamint a más jogi személyekre vagy jogi személyiség nélküli szervezetekre vonatkozó jogot érintő kérdések, például a társaságok és más jogi személyek vagy jogi személyiség nélküli szervezetek bejegyzés útján vagy más módon történő létrehozása, jogképessége, belső szervezete és működése vagy megszűnése, valamint a társaság, illetve szervezet tagjainak és tisztviselőinek [helyesen: tisztségviselőinek] személyes felelőssége a társaság vagy a szervezet kötelezettségeiért;

[…]”

7 Az említett rendelet „A jogválasztás szabadsága” című 3. cikkének (1) bekezdése a következőket írja elő:

„A szerződésre a felek által választott jog az irányadó. […]”

8 Ugyanezen rendelet „Fogyasztói szerződések” című 6. cikke szerint:

„(1) Az 5. és 7. cikk sérelme nélkül egy olyan szerződésre, amelyet egy természetes személy üzleti vagy szakmai tevékenységén kívüli célra (»a fogyasztó«) kötött egy másik, az üzleti vagy szakmai tevékenysége gyakorlásának keretében eljáró személlyel (»a vállalkozó«), annak az országnak a joga az irányadó, ahol a fogyasztó szokásos tartózkodási helye található, feltéve, hogy a vállalkozó:

a) üzleti vagy szakmai tevékenységét abban az országban folytatja, ahol a fogyasztó szokásos tartózkodási helye található; vagy

b) minden más esetben ilyen jellegű tevékenységei ebbe az országba vagy az ezen országot is magában foglaló országokba irányulnak,

és a szerződés e tevékenységekkel kapcsolatos.

(2) Az (1) bekezdés ellenére, a felek a 3. cikknek megfelelően megválaszthatják az alkalmazandó jogot azon szerződésükre, amely megfelel az (1) bekezdés követelményeinek. A felek jogválasztása azonban nem eredményezheti azt, hogy a fogyasztót megfosztják az olyan rendelkezések által biztosított védelemtől, amelyektől – az (1) bekezdés alapján jogválasztás hiányában alkalmazandó jog értelmében – megállapodás útján nem lehet eltérni.

[…]

(4) Az (1) és (2) bekezdés a következő szerződésekre nem alkalmazandó:

a) szolgáltatás nyújtására irányuló szerződések, ha a szolgáltatást a fogyasztó számára kizárólag a szokásos tartózkodási helye szerinti országtól eltérő országban nyújtják;

[…]”

A 93/13 irányelv

9 A 93/13 irányelv tizedik preambulumbekezdése értelmében:

„[…] a munkavállalási szerződéseket, az öröklési jog[i], a családi jog[i], valamint a gazdasági társaságok létrehozásával és létesítő okiratával kapcsolatos szerződéseket ki kell zárni ennek az irányelvnek a hatályából.”

10 Ezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel abban az esetben tekintendő tisztességtelen feltételnek, ha a jóhiszeműség követelményével ellentétben a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára.”

Az osztrák jog

11 Az 1979. március 8-i Konsumentenschutzgesetz (szövetségi fogyasztóvédelmi törvény; BGBl. 140/1979; a továbbiakban: KSchG) 6. §-ának (3) bekezdése kimondja:

„Érvénytelen az az általános szerződési feltételekben vagy szabványszerződésben szereplő szerződéses rendelkezés, amely nincs világosan és érthetően megfogalmazva.”

12 A KSchG 13a. §-ának (2) bekezdése a következőket írja elő:

„A 6. § […] a fogyasztó védelme érdekében attól függetlenül alkalmazandó, hogy a szerződésre mely ország joga az irányadó, amennyiben a szerződés megkötésére a vállalkozó Ausztriában folytatott, ilyen szerződések megkötésére irányuló tevékenysége keretében vagy egy általa e célból alkalmazott személy tevékenysége keretében került sor.”

13 Az 1811. június 1-jei Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (általános polgári törvénykönyv; JGS 946/1811; a továbbiakban: ABGB) 864a. §-a kimondja:

„Az egyik szerződő fél által az általános szerződési feltételekben vagy szabványszerződésben használt, szokatlan tartalmú rendelkezések nem válnak a szerződés részévé, amennyiben azok a másik fél számára hátrányosak, és e félnek – a körülményekre, és különösen az irat külső megjelenésére is tekintettel – nem kellett ilyen rendelkezésekkel számolnia, kivéve ha az egyik szerződő fél e rendelkezésekre kifejezetten felhívta a másik szerződő fél figyelmét.”

14 Az ABGB 879. §-a előírja:

„(1) Törvényi tilalmat sértő vagy a jó erkölcsbe ütköző szerződés semmis.

[…]

(3) Az általános szerződési feltételekben vagy szabványszerződésben szereplő, nem a felek valamely fő kötelezettségét rögzítő szerződéses kikötés semmis, amennyiben az ügy valamennyi körülményére tekintettel az egyik félre nézve súlyosan hátrányos.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

15 A VKI – Ausztriában székhellyel rendelkező közhasznú fogyasztóvédelmi egyesületként – az Ausztriában lakóhellyel rendelkező fogyasztók érdekeinek védelme érdekében jogosult jogsértés megszüntetése iránti keresetet benyújtani.

16 A TVP egy Hamburgban (Németország) székhellyel rendelkező társaság, és egyúttal az MPC Münchmeyer Capital AG Hamburg csoport (a továbbiakban: MPC-csoport) 100%-os tulajdonban álló leányvállalata, amely zárt végű befektetési alapokat strukturál és forgalmaz. Ezen alapokat a német jog hatálya alá tartozó olyan betéti társaságok formájában hozták létre, amelyekben magánbefektetők és intézményi befektetők kültagként részesedést szerezhetnek.

17 A TVP és anyavállalata között 2014. december 19-ig irányítási és nyereségátruházási szerződés állt fenn. A TVP vezetése ily módon az MPC-csoportnak volt alárendelve.

18 Az MPC-csoport által létrehozott számos betéti társaság közé tartozik többek között a Dreiundvierzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland GmbH & Co KG (a továbbiakban: 43. alap), az Einundfünfzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland GmbH & Co KG és a Zweiundsiebzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland GmbH & Co KG.

19 A TVP-nek vagyonkezelőként és alapító kültagként részesedése van többek között a 2003-ban létrehozott 43. alapban. Mivel ezen alapot nem kizárólag Ausztriában forgalmazták, egy osztrák banknál vagyonkezelői számlát nyitottak, amelyre az Ausztriában lakóhellyel rendelkező befektetők a részesedésüknek megfelelő összeget utalták át. A TVP többi alapjának némelyikét kizárólag Ausztriában forgalmazták, így például az Einundfünfzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland alapot (létrehozva 2004-ben) és a Zweiundsiebzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland alapot (létrehozva 2011-ben). A TVP e két utóbbi alap részére egy osztrák banknál vagyonkezelői számlát nyitott.

20 A 43. alap társasági szerződése 3. §-ának (3) bekezdése alapján a TVP jogosult további kültagok felvételére. Az érdeklődő befektetők, azaz a jövőbeni kültagok, tehát a részesedésüknek megfelelő összeget utalnak ezen alap vagyonkezelői számlájára. A befektetők ily módon vagyonrendelőként közvetetten lépnek be az említett alapba a vagyonkezelőként eljáró TVP-n keresztül. Részesedésüket a TVP vagyonkezelési szerződés alapján kezeli. A többi alapnál is ezt az eljárást alkalmazzák.

21 E befektetőket nem maga a TVP toborozza, mivel e tevékenységet az MPC-csoport egy másik, 100%-os tulajdonban álló leányvállalata, a CPM Anlagen Vertriebs GmbH i.L. végzi. A célzott ajánlatokat és reklámokat nemcsak e leányvállalaton, hanem ezenkívül más közvetítőkön – úgymint osztrák bankokon, illetve befektetési tanácsadókon – keresztül juttatják el az Ausztriában lakóhellyel rendelkező fogyasztókhoz. A TVP, amely Ausztriában sem telephellyel, sem fiókteleppel nem rendelkezik, nincs közvetlen kapcsolatban a kültagokkal, és saját maga nem végez semmilyen tanácsadási tevékenységet.

22 A befektetők úgy tudnak részesedést szerezni az alapokban, hogy vagyonkezelési szerződés megkötésére vonatkozó ajánlat formájában belépési nyilatkozatot tesznek a TVP-nek. Amint az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő jogvitában részes szóban forgó befektetők mindannyian Ausztriában írták alá a jegyzési igényüket. A részesedésüknek megfelelő összeget a kiválasztott alapnak – a TVP nevében egy osztrák banknál nyitott – vagyonkezelői számlájára kellett utalni. A részesedésüknek megfelelő összeget egyetlen esetben sem utalták német vagyonkezelői számlára.

23 A TVP vagyonkezelői szolgáltatást nyújt a befektetők részére. Átveszi a kültagi részesedést a befektető javára, és azt vagyonkezelőként kezeli. Saját nevében, de a befektető javára gyakorolja annak a kültagi részesedésből származó jogait, és a részesedésből származó kifizetéseket minden egyéb vagyoni értékű haszonnal együtt továbbítja a befektetőnek. A TVP folyamatosan megküldi a befektetőknek azokat az

információkat, amelyeket az alaptól kap azon társaság üzletmenetéről, amelyben a befektetők részesedéssel rendelkeznek. Ezekért a szolgáltatásokért a TVP évente a befektető betétje 0,3%-ának megfelelő összegű átalánydíjban részesül.

24 A TVP a magánbefektetőkkel fennálló üzleti kapcsolatai keretében szabványszerződéseket használ. A szükséges jogcselekményeket (a belépési nyilatkozat aláírása) a befektetők Ausztriában tették meg, és a TVP szerződéses partnerei, illetve azok szerződéses partnerei Ausztriában fogadták el.

25 A TVP a kezelési tevékenységét vagyonkezelési szerződés alapján folytatja. A szóban forgó vagyonkezelési szerződések többek között kimondják:

„A vagyonkezelési szerződés a Németországi Szövetségi Köztársaság jogának hatálya alá tartozik. A teljesítés helye, illetve az e szerződésből eredő, valamint az e szerződés létrejöttével kapcsolatos valamennyi jogvitában a bíróság joghatóságát megalapozó ok a vagyonkezelő székhelye, amennyiben ennek kikötését törvény megengedi.”

26 E kikötést nem tárgyalták meg egyedileg, és az a szabványszerződésekben szerepel. E szabványszerződések nem tartalmaznak olyan egyértelmű utalást sem, amely lehetővé tenné, hogy a jövőbeli befektető e kikötésről könnyen tudomást szerezzen.

27 A kérdést előterjesztő bíróság szerint a TVP szolgáltatásnyújtása az osztrák piacra irányul, és a TVP egy olyan honlapot – www.tvp-treuhand.at – üzemeltet, amely a felhasználót a német www.tvp-treuhand.de honlapra irányítja. A doménnév birtokosa az MPC-csoport egyik vállalkozása, amely e csoport egészének informatikájával foglalkozik. A honlap német kezdő oldalát is e társaság kezeli. Az osztrák befektetők 2006 óta ezen a honlapon jelentkezhetnek be. 2011 óta azon befektetők, akik kimondottan szeretnék, az írásbeli leadás alternatívájaként szavazatukat online is leadhatják. A befektető ezen a honlapon betekinthet az általa kézhez kapott iratok másolatába is.

28 A VKI a Handelsgericht Wien (bécsi kereskedelmi bíróság, Ausztria) előtt 2013. szeptember 6-án benyújtott, jogsértés megszüntetése iránti keresetével azt kéri, hogy a TVP-nek tiltsák meg az általa kötött vagyonkezelési szerződések alapjául szolgáló általános szerződési feltételekben, illetve az e célból használt szabványszerződésekben az Ausztriában lakóhellyel rendelkező, a VKI szerint fogyasztóknak tekintendő befektetőkkel való üzleti kapcsolatai keretében a jogválasztási kikötés és hasonló tartalmú kikötések alkalmazását, valamint az ilyen kikötésekre való hivatkozást.

29 A VKI szerint a jogválasztási kikötés sérti az uniós jogot, valamint a osztrák jogot is. Közelebbről e kikötés ellentétes a KSchG 6. §-ának (3) bekezdésével, továbbá az ABGB 864a. §-ával és 879. §-ának (3) bekezdésével is. A „Róma I” rendelet 4. és 6. cikke értelmében a vitatott kikötés jogszerűségét nem az e szerződésekre alkalmazandó jogra tekintettel, hanem a jogellenes cselekmény elkövetésének helye szerinti jogra, azaz az osztrák jogra tekintettel kell megvizsgálni. Az osztrák jog alkalmazandó a Római Egyezmény és a „Róma I” rendelet értelmében is, mivel a TVP a körülmények teljes ismeretében az osztrák piacon alakította ki a tevékenységét, és a neki betudható szolgáltatásokat Ausztriában nyújtották.

30 Az elsőfokú bíróság 2015. szeptember 3-i ítéletével e keresetnek helyt adott. Az említett bíróság így az osztrák jogot alkalmazva elrendelte, hogy a TVP az Ausztriában székhellyel rendelkező fogyasztókkal fennálló üzleti kapcsolataiban hagyjon fel az említett keresetben vitatott kikötések alkalmazásával.

31 2016. szeptember 13-i végzésével az Oberlandesgericht Wien (bécsi regionális felsőbíróság, Ausztria) fellebbezési eljárásban hatályon kívül helyezte az e bíróság által hozott ítéletet, és az ügyet visszautalta ez utóbbi elé további bizonyításfelvétel lefolytatása és új határozat meghozatala céljából. Azt az álláspontot képviselte, hogy a jogválasztási kikötés érvényességének vizsgálatát a német jogra tekintettel kell elvégezni, azonban e jog értelmében az általános szerződési feltételekben szereplő valamely kikötés tisztességtelen, amennyiben megtéveszti a fogyasztót azáltal, hogy azt a benyomást

kelti benne, hogy kizárólag a német jogot kell a szerződésre alkalmazni, anélkül hogy tájékoztatná a fogyasztót arról, hogy a „Róma I” rendelet és a Római Egyezmény értelmében részesül a szokásos tartózkodási helye szerinti ország jogának – jelen esetben az osztrák jognak – a kógens rendelkezései által biztosított védelemben. A fellebbviteli bíróság kifejti, hogy még ha a német jogra vonatkozó jogválasztási kikötés érvényes is, főszabály szerint ezt követően meg kell vizsgálni a többi kikötés e jogra tekintettel való jogszerűségét. Úgy véli, hogy azt is meg kell vizsgálni, hogy a fogyasztónak védelmet biztosító kógens osztrák jogi rendelkezések kizárják-e a német jog alkalmazását a kifogásolt kikötések jogszerűségének értékelésekor.

32 A fellebbviteli bíróság ítéletével szemben a VKI és a TVP is jogorvoslati kérelmet nyújtott be az Oberster Gerichtshofhoz (legfelsőbb bíróság, Ausztria). A TVP szerint a Római Egyezmény és a „Róma I” rendelet nem alkalmazandó, figyelemmel arra, hogy hatályuk alól ki vannak zárva a társasági jogra vonatkozó kérdések. A társasági szerződés és a vagyonkezelési szerződés szoros összefonódása miatt a vagyonrendelő társasági tagként közvetlenül részt vesz a társaságban. Ráadásul a Római Egyezmény 5. cikke (4) bekezdésének b) pontjában és a „Róma I” rendelet 6. cikke (4) bekezdésének a) pontjában foglalt kivételek is alkalmazandók, mivel a TVP vagyonkezelőként a kültagok jogait gyakorolja, következésképpen szolgáltatást nyújt.

33 E körülmények között az Oberster Gerichtshof (legfelsőbb bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Kiterjed-e a [Római Egyezmény] 1. cikke (2) bekezdésének e) pontjában és a [»Róma I« rendelet] 1. cikke (2) bekezdésének f) pontjában előírt, a hatály alóli kivétel a vagyonrendelő és olyan vagyonkezelő közötti megállapodásokra is, aki a vagyonrendelő számára betéti társaságban tart fenn társasági részesedést, különösen, ha társasági és vagyonkezelési szerződések összefonódásáról van szó?

2) Az első kérdésre adandó nemleges válasz esetén:

Úgy kell-e értelmezni a [93/13 irányelv] 3. cikkének (1) bekezdését, hogy a vállalkozó és a fogyasztó között kötött, a kültagi részesedés kezelésére vonatkozó vagyonkezelési szerződésben szereplő feltétel, amelyet egyedileg nem tárgyaltak meg, és amely szerint a betéti társaság székhelye szerinti állam joga alkalmazandó, tisztességtelen, ha a vagyonkezelési szerződés egyetlen célja a kültagi részesedés kezelése, és a vagyonrendelőt a közvetlen társasági tag jogai és kötelezettségei illetik meg?

3) Az első vagy a második kérdésre adandó igenlő válasz esetén:

Módosul-e ez a válasz, ha a vállalkozónak az általa teljesítendő szolgáltatások nyújtása céljából nem kell a fogyasztó lakóhelye szerinti államba mennie, köteles azonban a részesedésből származó kifizetéseket, valamint egyéb vagyoni értékű hasznokat és a részesedéssel kapcsolatos üzletmenetre vonatkozó információkat a fogyasztónak továbbítani? Ennek során jelentősége van-e annak, hogy a »Róma I« rendelet vagy a Római Egyezmény alkalmazható-e?

4) A harmadik kérdésre adandó igenlő válasz esetén:

Ennél a válasznál kell-e maradni, ha ráadásul a fogyasztó jegyzési igényét a tartózkodási helye szerinti államban írták alá, a vállalkozó a részesedésre vonatkozó információkat az interneten is rendelkezésre bocsátja, és kifizető ügynökséget hoz létre a fogyasztó lakóhelye szerinti államban, ahova a fogyasztónak be kell fizetnie a részesedés összegét, jóllehet a vállalkozó az e bankszámla feletti rendelkezésre nem jogosult? Ennek során jelentősége van-e annak, hogy a »Róma I« rendelet vagy a Római Egyezmény alkalmazható-e?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

34 Első kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy a Római Egyezmény 1. cikke (2) bekezdésének e) pontját és a „Róma I” rendelet 1. cikke (2) bekezdésének f) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy ezen egyezmény és e rendelet hatálya alól ki vannak zárva az olyan szerződéses kötelezettségek, mint amelyekről az alapügyben szó van, amelyek olyan vagyonkezelési szerződésből erednek, amelynek tárgya betéti társaságban fennálló részesedés kezelése.

35 E tekintetben a Bíróság kimondta, hogy az, hogy a „Róma I” rendelet 1. cikke (2) bekezdésének f) pontja értelmében e rendelet hatálya alól ki vannak zárva a társasági jogot, valamint a más jogi személyekre vagy jogi személyiség nélküli szervezetekre vonatkozó jogot érintő kérdések, például a társaságok és más jogi személyek vagy jogi személyiség nélküli szervezetek bejegyzés útján vagy más módon történő létrehozása, jogképessége, belső szervezete és működése vagy megszűnése, kizárólag e társaságok, egyesületek és jogi személyek szervezeti kérdéseire vonatkozik (2019. május 8-i Kerr ítélet, C-25/18, EU:C:2019:376, 33. pont).

36 Ezen értelmezést megerősíti a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló egyezményre vonatkozó, Mario Giuliano, a milánói egyetem tanára és Paul Lagarde, az Université de Paris I tanára által készített jelentés (HL 1980. C 282., 1. o.) is, amely szerint az említett kérdéseknek a Római Egyezmény – amely egyezményt a tagállamok közötti viszonyokban a „Róma I” rendelet váltotta fel – alkalmazási köre alól való kizártsága minden olyan, összetett jellegű jogi aktusra vonatkozik, amely a társaságok alapításához, vagy azok belső működésének vagy megszűnésének szabályozásához szükséges, nevezetesen a társasági jog hatálya alá tartozó aktusokra (2019. május 8-i Kerr ítélet, C-25/18, EU:C:2019:376, 34. pont).

37 Amint a főtanácsnok az indítványának 49–55. pontjában rámutatott, noha az olyan ügyletek, mint a társasági részesedésekre vonatkozó adásvétel vagy vagyonkezelés, a társasági jog hatálya alá tartozó kérdéseket vethetnek fel, az ezen ügyletek alapjául szolgáló szerződések esetében nem erről van szó. Közelebbről kizárólag az a körülmény, hogy valamely szerződés „a társasági jogot érintő kérdésekkel” kapcsolatos, nem jár azzal a következménnyel, hogy a „Róma I” rendelet hatálya alól kizárja az e szerződésen alapuló kötelezettségeket. Következésképpen e kérdéseket nem szabad összetéveszteni a szerződéses jellegű kérdésekkel. A jelen ügyben a VKI által indított, jogsértés megszüntetése iránti kereset a szóban forgó vagyonkezelési szerződések bizonyos kikötéseinek tisztességtelen jellegére, és ennélfogva azok jogszerűségére vonatkozik. Ezért az alapügyben felvetett kérdések a szerződéseket szabályozó jog területéhez, következésképpen a „Róma I” rendelet hatálya alá tartoznak.

38 Emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság továbbá kimondta, hogy valamely társaság által a határokon átnyúló beolvadását megelőzően kötött kölcsönszerződésből eredő kötelezettségeket illetően, amely szerződés a beolvadással történő egyesülést megelőzően a Római Egyezmény hatálya alá tartozott, az említett egyesülést követően e kötelezettségek értelmezésére és teljesítésére továbbra is azt a jogot kell alkalmazni, amely azokra korábban alkalmazandó volt (lásd ebben az értelemben: 2016. április 7-i KA Finanz ítélet, C-483/14, EU:C:2016:205, 52–58. pont).

39 Egyébiránt, noha az alapeljárás felei nem értenek egyet abban a kérdésben, hogy a vagyonrendelők rendelkeznek-e társasági tag minőséggel, vagy sem, e kérdés, amely a társasági jog hatálya alá tartozik, az alapügy keretében nem döntő jelentőségű. E kérdés ugyanis nem arra vonatkozik, hogy az alkalmazandó társasági jog értelmében a vagyonrendelőket a betéti társaságokkal szemben adott esetben milyen terjedelmű jogok illetik meg, illetve milyen kötelezettségek terhelik, vagy hogy a vagyonrendelőket a társaság harmadik fél hitelezőivel szemben esetlegesen milyen kötelezettségek terhelik, hanem a vagyonkezelési szerződések bizonyos kikötéseinek tisztességtelen jellegére, és ennélfogva azok jogszerűségére vonatkozik.

40 Márpedig e kikötések, amelyek olyan kérdéseket érintenek, mint a vagyonkezelői minőségben eljáró TVP felelősségének terjedelme, a vagyonkezelési szolgáltatások nyújtásának helye és a vagyonkezelési szerződésre alkalmazandó jog, a vagyonrendelők és a vagyonkezelők közötti szerződéses jogviszonyok szabályozását célozzák, következésképpen a *lex contractus* hatálya alá tartoznak. Az alapügyben szóban forgó kötelezettségek tehát nincsenek kizárva a Római Egyezmény vagy a „Róma I” rendelet hatálya alól.

41 A fentiekre tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a Római Egyezmény 1. cikke (2) bekezdésének e) pontját és a „Róma I” rendelet 1. cikke (2) bekezdésének f) pontját úgy kell értelmezni, hogy ezen egyezmény és e rendelet hatálya alól nincsenek kizárva az olyan szerződéses kötelezettségek, mint amelyekről az alapügyben szó van, amelyek olyan vagyonkezelési szerződésből erednek, amelynek tárgya betéti társaságban fennálló részesedés kezelése.

A harmadik és a negyedik kérdésről

42 Harmadik és negyedik kérdésével, amelyeket együtt kell megvizsgálni, az előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy a Római Egyezmény 5. cikke (4) bekezdésének b) pontját és a „Róma I” rendelet 6. cikke (4) bekezdésének a) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy az e rendelkezésekben előírt kizártság kiterjed az olyan vagyonkezelési szerződésre, amely keretében a szolgáltatásokat a fogyasztó számára távolról, egy másik ország területéről a fogyasztó szokásos tartózkodási helye szerinti országban nyújtják.

43 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság már megállapította, hogy a vitatott vagyonkezelési szerződések olyan fogyasztói szerződések, amelyek a Római Egyezmény 5. cikkében és a „Róma I” rendelet 6. cikkében foglalt fogyasztóvédelmi szabályok hatálya alá tartozhatnak. E szerződések ugyanis egyrészt egy „vállalkozó”, azaz az üzleti vagy szakmai tevékenységének gyakorlása keretében eljáró TVP, másrészt pedig olyan, „fogyasztói” minőségben eljáró különböző befektetők között jöttek létre, akik természetes személyként az említett szerződéseket ilyen tevékenységen kívüli célra kötötték.

44 Mindazonáltal e cikkek a (4) bekezdésükben kifejezetten kizárnak bizonyos szerződéseket a hatályuk alól. Konkrétan a Római Egyezmény 5. cikke (4) bekezdésének b) pontja és a „Róma I” rendelet 6. cikke (4) bekezdésének a) pontja azonos megfogalmazásban kimondja, hogy a fogyasztói szerződésekre vonatkozó védelmi szabályok nem alkalmazandók a „szolgáltatás nyújtására irányuló szerződések[re], ha a szolgáltatást a fogyasztó számára kizárólag a szokásos tartózkodási helye szerinti országtól eltérő országban nyújtják”.

45 E rendelkezések szövegéből kitűnik, hogy a Római Egyezmény 5. cikke és a „Róma I” rendelet 6. cikkének (1) és (2) bekezdése nem alkalmazandó akkor, ha először is szolgáltatás nyújtására irányuló szerződésről van szó, másodszor pedig a szolgáltatást a fogyasztó számára kizárólag az e fogyasztó szokásos tartózkodási helye szerinti országtól eltérő országban nyújtják.

46 Egyrészt, ami a „szolgáltatás nyújtására irányuló szerződés” fogalmát illeti, e fogalmat ugyanúgy kell értelmezni, mint az e rendelet 4. cikke (1) bekezdésének b) pontjában szereplő „szolgáltatási szerződés” fogalmát és a 44/2001 rendelet 5. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében vett „szolgáltatás nyújtása” fogalmát, azaz abban az értelemben, hogy az díjazás ellenében történő kötelezettségvállalás meghatározott tevékenység végzésére (lásd ebben az értelemben: 2019. május 8-i Kerr ítélet, C-25/18, EU:C:2019:376, 36–41. ítélet).

47 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy az olyan vagyonkezelési szerződés esetében, mint amelyekről az alapügyben szó van, a vagyonkezelő tevékenysége abban áll, hogy díjazás ellenében kezeli a vagyonkezelésbe adott dolgot. Ennélfogva úgy kell tekinteni, hogy az ilyen szerződés tárgya a Római Egyezmény 5. cikke (4) bekezdésének b) pontja és a „Róma I” rendelet 6. cikke (4) bekezdésének a) pontja értelmében vett szolgáltatásnyújtás.

48 Másrészt, ami azon országot illeti, amelyben a szolgáltatást a fogyasztó számára nyújtják, először is azt kell eldönteni, hogy e kérdés a szerződésre alkalmazandó jog meghatározását megelőző kérdés-e, vagy az említett kérdés e jog hatálya alá tartozik.

49 Márpedig, amint a főtanácsnok az indítványának 71. pontjában kifejtette, a fogyasztó számára való szolgáltatásnyújtás helyének kérdése a szerződésre alkalmazandó jog meghatározására irányul, ennélfogva e kérdést e jog meghatározását megelőzően kell eldönteni.

50 E tekintetben a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló egyezményre vonatkozó, a jelen ítélet 36. pontjában említett jelentésből kitűnik, hogy a Római Egyezmény 5. cikke (4) bekezdésének b) pontjában előírt kizártságot az indokolja, hogy az olyan szolgáltatások nyújtására irányuló szerződések esetében, amelyeket kizárólag a fogyasztó lakóhelye szerinti államon kívül nyújtanak, a fogyasztó nem számíthat észszerűen arra, hogy a származási államának jogát alkalmazzák az ezen egyezmény 3. és 4. cikkében foglalt általános szabályoktól eltérve.

51 Így a szóban forgó kizártság nem értelmezhető úgy, hogy a „Róma I” rendelet 6. cikke (4) bekezdésének a) pontja értelmében vett „nyújtják” kifejezés a szerződésben megállapított azon kötelezettségre utal, hogy a szolgáltatást meghatározott helyen nyújtsák, mivel ellenkező esetben lehetővé válna a TVP-hez hasonló szolgáltató számára, hogy az alkalmazandó jogot a fogyasztóvédelmi célkitűzés sérelmére úgy válassza meg, hogy a szolgáltatásnyújtás helyét meghatározó szerződéses kikötést alkalmaz. Amint a főtanácsnok az indítványának 76. pontjában rámutatott, meg kell vizsgálni, hogy magából a szerződés szerinti szolgáltatások jellegéből az következik-e, hogy e szolgáltatásokat összességükben csak a fogyasztó szokásos tartózkodási helye szerinti államon kívül lehet nyújtani.

52 Akkor, ha – amint az alapügyben szóban forgó szerződések előírják – a szolgáltatásnyújtás tényleges megvalósulásának helye nem abban az országban található, mint amelyben a fogyasztó a szolgáltatás előnyeit élvezi, úgy tekinteni, hogy a szolgáltatásokat csak akkor nyújtják „kizárólag” a fogyasztó szokásos tartózkodási helye szerinti tagállamon kívül, ha a fogyasztónak a lakóhelye szerinti államban semmilyen lehetősége nincs arra, hogy e szolgáltatások előnyeihez hozzájusson, és e célból külföldre kell utaznia.

53 A jelen ügyben, amint a főtanácsnok az indítványának 81. pontjában rámutatott, az a tény, hogy a társaságba való belépéshez szükséges összegeket a TVP Ausztriában lévő vagyonkezelői számláira fizették, hogy a TVP az osztrák fogyasztóknak járó kifizetéseket osztrák számlákra utalta, hogy e társaság a vagyonkezelési szerződésből eredő tájékoztatási kötelezettségét oly módon teljesíti, hogy az osztrák fogyasztóknak Ausztriába küldi meg a vagyonkezeléséről szóló jelentéseket, és az, hogy internetes oldallal rendelkezik az osztrák fogyasztók tájékoztatására, amelyen ez utóbbiak tájékozódhatnak és szavazhatnak, arra utal – amit a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia –, hogy e szolgáltatásokat távolról, a fogyasztó lakóhelye szerinti országban nyújtják. Ebből következik, hogy a Római Egyezmény 5. cikke (4) bekezdésének b) pontjában és a „Róma I” rendelet 6. cikke (4) bekezdésének a) pontjában előírt kizártság nem alkalmazandó.

54 A fentiekből következik, hogy a harmadik és a negyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a Római Egyezmény 5. cikke (4) bekezdésének b) pontját és a „Róma I” rendelet 6. cikke (4) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy az e rendelkezésekben előírt kizártság nem terjed ki az olyan vagyonkezelési szerződésre, amely keretében a szolgáltatásokat a fogyasztó számára távolról, egy másik ország területéről a fogyasztó szokásos tartózkodási helye szerinti országban nyújtják.

A második kérdésről

55 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy a vállalkozó és a fogyasztó között kötött, kültagi részesedés kezelésére irányuló vagyonkezelési szerződésben szereplő kikötés, amelyet egyedileg nem tárgyaltak meg, és amely értelmében a betéti társaság székhelye szerinti állam joga alkalmazandó, e rendelkezés értelmében tisztességtelen.

56 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy a Római Egyezmény 5. cikkének (3) bekezdése és a „Róma I” rendelet 6. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy a fogyasztói szerződésre főszabály szerint annak az országnak a joga az irányadó, ahol a fogyasztó szokásos tartózkodási helye található.

57 Mivel az alapeljárásban benyújtott kereset Ausztriában lakóhellyel rendelkező fogyasztókra vonatkozik, főszabály szerint az osztrák jog irányadó azon vagyonkezelési szerződésekre, amelyeket az említett fogyasztók kötöttek a TVP-vel. Ugyanakkor meg kell vizsgálni, hogy az e szerződésekbe felvett jogválasztási kikötés, amely alkalmazandó jogként a TVP székhelye szerinti ország jogát, azaz a német jogot jelöli ki, jogellenes-e azon oknál fogva, hogy tisztességtelen.

58 Noha a Római Egyezmény 5. cikkének (2) bekezdése és a „Róma I” rendelet 6. cikkének (2) bekezdése főszabály szerint lehetővé teszi a jogválasztási kikötés alkalmazását, emlékeztetni kell arra, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében tisztességtelen a valamely vállalkozó általános értékesítési feltételeiben szereplő, egyedileg meg nem tárgyalt olyan feltétel, amely megtéveszti a fogyasztót azáltal, hogy azt a benyomást kelti benne, hogy az elektronikus úton kötött szerződésre kizárólag az e vállalkozó székhelye szerinti tagállam joga az irányadó, anélkül hogy tájékoztatná a fogyasztót arról, hogy az említett rendelet 6. cikkének (2) bekezdése értelmében részesül az azon jog kógens rendelkezései által biztosított védelemben is, amely e kikötés hiányában lenne alkalmazandó; ezt valamennyi releváns körülmény tükrében a nemzeti bíróságnak kell megvizsgálnia (2016. július 28-i Verein für Konsumenteninformation ítélet, C-191/15, EU:C:2016:612, 71. pont).

59 A fenti megfontolások nem korlátozódnak a szerződéskötés valamely konkrét módjára, azaz nevezetesen az elektronikus úton való szerződéskötésre, hanem általános érvényűek. E megfontolások alapján tehát a kérdést előterjesztő bíróságnak meg kell állapítania a vitatott jogválasztási kikötés tisztességtelen jellegét, amennyiben az előző pontban említett feltételek teljesülnek, amit e bíróságnak kell megvizsgálnia.

60 A fentiekből kitűnik, hogy a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a vállalkozó és a fogyasztó között kötött, kültagi részesedés kezelésére irányuló, olyan vagyonkezelési szerződésben szereplő kikötés, mint amelyekről az alapügyben szó van, amelyet egyedileg nem tárgyaltak meg, és amely értelmében a betéti társaság székhelye szerinti állam joga alkalmazandó, e rendelkezés értelmében tisztességtelen akkor, ha megtéveszti e fogyasztót azáltal, hogy azt a benyomást kelti benne, hogy a szerződésre kizárólag e tagállam joga az irányadó, anélkül hogy tájékoztatná a fogyasztót arról, hogy a Római Egyezmény 5. cikkének (2) bekezdése és a „Róma I” rendelet 6. cikkének (2) bekezdése értelmében részesül az azon nemzeti jog kógens rendelkezései által számára biztosított védelemben is, amely e kikötés hiányában lenne alkalmazandó.

A költségekről

61 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

1) **A szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 1980. június 19-én Rómában aláírásra megnyitott egyezmény 1. cikke (2) bekezdésének e) pontját és a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 2008. június 17-i 593/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet („Róma I”) 1. cikke (2) bekezdésének f) pontját úgy kell értelmezni, hogy ezen egyezmény és e rendelet hatálya alól nincsenek kizárva az olyan szerződéses kötelezettségek, mint amelyekről az alapügyben szó van, amelyek olyan vagyonkezelési szerződésből erednek, amelynek tárgya betéti társaságban fennálló részesedés kezelése.**

2) **A szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló egyezmény 5. cikke (4) bekezdésének b) pontját és az 593/2008 rendelet 6. cikke (4) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy az e rendelkezésekben előírt kizártság nem terjed ki az olyan vagyonkezelési szerződésre, amely keretében a szolgáltatásokat a fogyasztó számára távolról, egy másik ország területéről a fogyasztó szokásos tartózkodási helye szerinti országban nyújtják.**

3) **A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 3. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a vállalkozó és a fogyasztó között kötött, kültagi részesedés kezelésére irányuló – az alapügyben szóban forgó vagyonkezelési szerződésekhez hasonló – vagyonkezelési szerződésben szereplő olyan kikötés, amelyet egyedileg nem tárgyaltak meg, és amely értelmében a betéti társaság székhelye szerinti tagállam joga alkalmazandó, e rendelkezés értelmében tisztességtelen akkor, ha megtéveszti e fogyasztót azáltal, hogy azt a benyomást kelti benne, hogy a szerződésre kizárólag e tagállam joga az irányadó, anélkül hogy tájékoztatná a fogyasztót arról, hogy a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló egyezmény 5. cikkének (2) bekezdése és az 593/2008 rendelet 6. cikkének (2) bekezdése értelmében részesül az azon nemzeti jog kógens rendelkezései által számára biztosított védelemben is, amely e kikötés hiányában lenne alkalmazandó.**

Aláírások